

ПОТЕНЦІАЛ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ГАЛУЗІ ЗВ'ЯЗКУ В КОНТЕКСТІ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

Розглядається економічний зміст, функції, види інформації та її роль в галузі зв'язку, що являє собою найбільш специфічну сферу економічної діяльності, а також вплив потенціалу зв'язку на забезпечення необхідною інформатизацією, тобто до більш швидкого аналізу, обробки та прийняті рішень, що призводить до економічного розвитку підприємств та держави в конкурентному середовищі.

Ключові слова: потенціал, інформація, зв'язок, конкурентне середовище

Постановка проблеми. Однією з стратегічних галузей економіки кожної країни виступає сфера телекомунікаційних послуг, яка відіграє величезну роль у збалансованому соціально-економічному розвитку суспільства та країни взагалом. Вона є з'єднувальною ланкою як між виробництвом і сферою послуг, так і їх споживачами, в різних географічно розрізнених частин країни. Стимулюючи людське спілкування за допомогою зв'язку, сучасні засоби телекомунікацій стають необхідною умовою для інформатизації суспільства.

Уже тепер неймовірно збільшені потоки інформації - телефонні розмови, факсимільна інформація, електронна пошта, радіо та телебачення. Світ стає ще більш залежним від засобів телекомунікацій, які змінюють бізнес, стиль життя, суспільство в цілому. Так, діти в Сінгапурі застосовують пейджинг або стільниковий телефон для підтримання зв'язків з батьками, а аборигени Австралії продають свій живопис, використовуючи можливості відеоконференції, бразильські банки пропонують свої послуги в мережі Інтернет. Мешканці України також використовують стільникові телефони для зв'язку з рідними, а також Інтернет для придбання будь-якого товару (послуги).

Всесвітня інфраструктура зв'язку, яка формується, і можливості світових телекомунікацій, що швидко розвиваються, сприяють становленню інформаційної і глобальної. А розвиток економіки стимулює розвиток зв'язку. Швидко зростає кількість підприємств, підприємств, які, працюючи у віртуальних офісах, зв'язуються лініями зв'язку та Інтернет з іншими підприємствами і підприємцями в різних частинах світу і, не користуючись засобами транспорту, розв'язують багато економічних проблем. За допомогою зв'язку здійснюється більшість економічних трансакцій як усередині держав, так і у всесвітньому масштабі. Зв'язок починає

замінити і витіснити деякі комунікаційні магістралі.

Сучасний етап економіки зв'язку України характеризується її стабільним розвитком з більш високими темпами зростання основних показників, ніж в інших галузях економіки країни. У галузі розпочато економічні перетворення, націлені на створення умов функціонування повноцінних ринкових відносин. Але, порівняно з іншими розвиненими країнами, економіка зв'язку України суттєво відстає у використанні нових технологій, у розвитку мережі Інтернет, за обсягом надаваних послуг зв'язку та за іншими показниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У тій чи іншій мірі вітчизняні та зарубіжні вчені - економісти велику увагу приділяли та приділяють темі розвитку та ролі галузі зв'язку, серед яких Орлов В.Н., Бурило Ю.П., Воронін І.М., Булах І.В., Войтко С.В., Додд Аннабел З., Мильчакова Н.

Аналіз наукових досліджень цих авторів показав, що проблемам розвитку інформатизації галузі зв'язку приділено чималу увагу, однак потенціал розвитку даної галузі досліджено не по всіх параметрах. Тому потребує більш глибокого аналізу конкурентоспроможних підприємств в галузі зв'язку та їх потенціал інформатизації.

Мета статті - обґрунтування ролі галузі зв'язку та її потенціал інформатизації в контексті конкурентного середовища.

Виклад основного матеріалу. У багатьох країнах світу сектор послуг вже утворює близько половини їх валового національного продукту. Така тенденція не обмежується лише економічно розвинутими державами. Так, наприклад, в Гонконгу або Угорщині, сектор послуг забезпечує до 60% економічної активності країни. Навіть у найменш розвинутих країнах частка сектору послуг (43%) перевищує частку сільськогосподарського сектору (на 37%) або промислового (на 20%). Отже, світ перебуває в стані інформаційної революції, тобто обробка інформації - одна з найвагоміших складових економічного розвитку. Тому можна

стверджувати, що розвиток телекомунікацій, як важлива складова інформатизації суспільства та забезпечення населення високоякісними послугами зв'язку, є одним з найважливіших напрямів соціально-економічного зростання.

Зв'язок - одна з галузей суспільного виробництва, функції якої полягають у наданні споживачам послуги для здійснення різного виду повідомлень: листів, телеграм, телефонних розмов, програм радіо та телебачення, даних та інших видів інформації. Надання всім сферам суспільного виробництва і населенню послуг зі збору, обробки та передачі інформації, надає зв'язку риси галузі матеріального виробництва [2].

Галузь зв'язку являє собою найбільш специфічну сферу економічної діяльності. Перш за все, вона має нематеріальний характер продукції. По-друге, її особливістю є нерозривність процесів виробництва та споживання послуг зв'язку. Послуги зв'язку отримуються споживачами у процесі їх виробництва. Наявно це можна простежити в системі телефонного зв'язку, де сам процес передавання телефонного повідомлення та процес виробництва відбувається за участю абонентів, тобто збігається з процесом споживання.

Процес передачі інформації завжди двосторонній, тобто відбувається між відправником та отримувачем інформації. Оскільки необхідність у передачі інформації може виникнути між абонентами, які знаходяться у різних населених пунктах, це потребує створення стійкої, надійної, розгалуженої мережі зв'язку, що поєднує всі населені пункти між собою.

Послугами зв'язку користуються мільйони абонентів, як юридичних, так і фізичних осіб. Саме з цієї причини оператори зв'язку розміщені практично у всіх містах і населених пунктах і створюють єдину мережу зв'язку. Ця мережа складається з ліній та каналів зв'язку, які, взаємодіючи, забезпечують двосторонній процес передачі інформації. Залежно від характеру інформації, що передається у виробничому процесі закінченої послуги, можуть бути задіяні два, три і більше операторів, які при цьому можуть мати різну відомчу належність. Тобто оператори зв'язку, що надають послуги, не завжди є єдиним їх виробником.

А це означає, що в галузі зв'язку виробничий процес не завершується в межах одного оператора зв'язку, закінчені послуги беруть участь декілька фінансово й організаційно самостійних операторів. Вони виконують різні технологічні операції у процесі надання послуги споживачам, що вимагає взаємодії усіх учасників процесу виробництва послуг зв'язку.

З технічного боку дана особливість галузі

вимагає єдності побудови мережі зв'язку, наявності ефективного техніко-технологічного механізму сполучення обладнання, дотримання єдиних правил технічної експлуатації та ін. З економічного - потребує створення умов для прозорого економічного партнерства операторів, яке забезпечує їх економічні інтереси. Ці умови повинні створювати регуляторні чинники конкурентних відносин між операторами електрозв'язку.

На сьогодні роль у житті людини відіграє інформація. Інформаційні та телекомунікаційні технології породжують індустріальну революцію, не менш значущу, ніж промислові революції минулого, й таку, що матиме далекосяжні перспективи та наслідки. Ця революція базується на інформації, що акумулює людські знання, впливає на інтелект людини. Сучасний технологічний прогрес надає можливість повному організувати процеси обробки, зберігання, пошуку та передавання інформації в будь-якій потрібній формі [4]. На зміну індустріальному суспільству приходить інформаційне суспільство, в якому діяльність людей здійснюється на основі використання послуг, що надаються за посередництвом операторів зв'язку.

Діяльність окремих людей, груп та організацій, усе в більшій мірі, починає залежати від їхнього інформування і здатності ефективно використовувати наявну інформацію. Перш ніж розпочати певну діяльність, необхідно провести роботу зі збору і переробки інформації, її осмислення й аналізу. Пошук раціональних рішень у будь-якій сфері вимагає обробки великих обсягів інформації, що неможливо без залучення спеціальних технічних засобів зв'язку.

Бурхливий розвиток інформаційних технологій, комунікаційних мереж, засобів зв'язку та доступу до різноманітної інформації, що ми сьогодні спостерігаємо, не могли не позначитися на соціальній сфері, на суспільних відносинах. Новітні технології відіграють дуже велику роль в будь-якому суспільстві - вони дозволяють швидко обробляти величезну кількість інформації, змінюють структуру комунікації між людьми, в цілому відбиваються у всіх сферах людського життя.

У зв'язку з тим, що за допомогою інформаційних технологій прискорюється процес прийняття рішень та їхнього втілення, вивільняється частина робочого часу людини та росте необхідність в нових знаннях, потреба у відповідних послугах, а також економічний розвиток підприємства. Цей процес проявляється в зміні соціальної структури суспільства, його переорієнтації та деякій трансформації цінностей, тоді як швидкість і масштаби його протікання весь

час збільшуються. Це не могли не помітити філософи та політологи, досліджуючи процес суспільного прогресу в розвинених країнах, що і привело до появи теорії постіндустріалізму, інформаційного суспільства. Наразі в світі відбувається величезне зростання обсягів інформації, знання диференціюється та спеціалізується, неминуче зростає сфера послуг, тому процес становлення інформаційної цивілізації є об'єктивним і закономірним.

Інша річ, що різні держави залежно від свого інтелектуального, наукового, технологічного рівня розвитку мають різні перспективи щодо цього. Високорозвинені держави світу вже пройшли початковий етап становлення суспільства інформаційної демократії, інші знаходяться на заключній фазі індустріалізму, треті - ще не мають навіть більш-менш розвинутого індустріального сектора. Але, так чи інакше, світ усе більше залежить від влади інформації. Основною сферою національної економіки, яка є носієм інформації між різними суб'єктами ринку та суспільства, є галузь зв'язку.

Інформаційно-комунікаційні технології за умов належного використання стають потужним засобом електронного залучення, економічного розвитку та демократизації суспільних процесів. Разом з тим вони сприяють новим поділам між країнами та окремими регіонами за економічними та технологічними ознаками [1].

У сучасному суспільстві інформація стає найбільш важливою цінністю, а індустрія отримання, обробки і трансляції інформації - провідною галуззю діяльності, куди з кожним роком вкладаються все більш значні капітали. Інформатизація суспільства виступає одним з вирішальних чинників модернізації економіки на ринкових засадах і запорукою інтеграції України в світове співтовариство.

Важлива передумова інформатизації суспільства - розвиток сучасної національної інфраструктури інформатизації, складовою якої є: телекомунікаційна техніка, мережні інформаційні технології, сукупність інформаційних ресурсів, прикладні інформаційні технології, засоби обчислювальної техніки, мережне обладнання та програмне забезпечення, прикладні інформаційні технології, система забезпечення інформаційної безпеки, сукупність кваліфікованих кадрів і система їхньої підготовки та перепідготовки тощо [3].

У нашій країні розв'язання проблеми побудови інформаційного суспільства займає важливе місце, оскільки інформаційні технології стрімко стають одним з найприбутковіших та швидко зростаючих секторів економіки.

Одним з основних елементів інформаційного

суспільства є розвинена система мережі електрозв'язку. Сьогодні вже багато зроблено для її оновлення та удосконалення - створено сучасну міжміську телефонну мережу з виходом за межі країни, а також цифрову мережу міжнародного та міжміського телефонного зв'язку; швидкими темпами розвивається супутниковий та мобільний зв'язок. Однак, попри розуміння важливості рішень стосовно інформатизації, технічний рівень і масштаби застосування інформаційних технологій в Україні залишаються значно нижчими порівняно з європейськими показниками. Зокрема рівень охоплення дорівнює:

- фіксованими телефонними лініями зв'язку в Україні - 30%, у Європі - 40%;
- мобільною телефонією в Україні - 25,5%, у Європі - 70%;
- Інтернетом - в Україні 15,5%, у Європі - 56%.

За темпами щорічного приросту всіх видів інформаційних ресурсів Україна значно випереджає країни Європи у зв'язку з істотною ненасиченістю вітчизняного ринку цими технологіями.

Інформатизація суспільства неможлива без забезпечення комп'ютерною технікою та доступом населення до мережі Інтернет. Щорічне зростання кількості персональних комп'ютерів в Україні складає орієнтовно 50%. Так, з близько п'ятисот тисяч їх кількість за останні чотири роки зросла майже у 3 рази і склала у 2006 році біля півтора мільйона одиниць, а в 2010 році процес комп'ютеризації зріс майже на 65%. При цьому технології розвиваються настільки бурхливо, що техніка оновлюється кожні два роки.

Якщо шість років тому кількість користувачів мережі Інтернет становила 0,2% населення України, то сьогодні вже понад 15%. Надання послуг доступу до Інтернету забезпечено в усіх великих містах, обласних і багатьох районних центрах. Сьогодні послугами мережі Інтернет користується близько 16 мільйонів громадян України. Високими темпами зростає обсяг інформаційних ресурсів, створених в Україні, зокрема шоденно з'являється близько 50 нових веб-сайтів. Незважаючи на позитивну динаміку, загальний рівень використання Інтернету залишає бажати кращого. Переважна більшість користувачів - майже 70% - зосереджена у великих містах. Більше 20% всіх користувачів - у Києві, у сільській місцевості - лише 10%.

За тридцять років існування Інтернет переріс із секретної технології, яку використовували науково-дослідні установи, що працювали на військовій і розвідувальній програми Уряду США, у загальнодоступну, відкриту інформаційну систему. В останні роки Інтернет упевнено перейшов на

комерційні засади розвитку і став важливим фактором розвитку як світової, так і національних економік окремих країн.

Із вищевказаного випливає, що незначна комп'ютеризація населення та відставання рівня Інтернет-ринку від розвинених країн світу не є перешкодою для формування інформаційного суспільства.

Отже, основними характеристиками інформаційного суспільства можна вважати такі:

- інформація використовується як економічний ресурс;
- інформація стає предметом масового споживання населення;
- швидкими темпами формується та зростає інформаційний сектор економіки;
- збільшення можливостей людини обробляти інформацію;
- передавання та отримання інформації здійснюється в основному за посередництвом технічних засобів зв'язку.

Держава розподіляє частоти, номерні ресурси, сертифікує АТС, але все це - технології минулого століття. Технології майбутнього - електронний документообіг, електронні послуги та послуги, пов'язані з використанням цифрового підпису, електронна комерція та державні закупівлі, комп'ютерна звітність і платежі, мобільні комп'ютери, IP - телефонія, цифрове телебачення та телебачення на замовлення, а також їхня безпека використання.

Висновок. Потенціал інформатизації країн світу залежить від розвитку телекомунікацій, адже без інформації не може обійтися ні людина, ні підприємство, ні держава. На сьогодні основною

роллю зв'язку є забезпечення необхідною інформацією, що призводить до більш швидкого аналізу, обробки та прийняття рішень, що веде до економічного розвитку як підприємства, так і держави в цілому. Але необхідність у розвитку сфери зв'язку полягає в розробці електронних каталогів (приведення всіх даних в електронний вигляд), що призведе до більш ефективної роботи підприємства та зовнішньоекономічного розвитку держави.

Список літератури

1. Колодюк А.В. Національні стратегії інформаційного суспільства: переваги та перспективи впровадження в Україні//Інформаційне суспільство. Шлях України.- К.: Бібліотека інформаційного суспільства, 2004.- С. 24.
2. Основы экономики телекоммуникаций (связи): Учебник для вузов/ М.А.Горелик, Е.А. Голубицкая, Т.А. Кузюкова и др.; Под. ред. М.А. Горелик и Е.А. Голубицкой.-М: Радио и связь.-1997.-224с.
3. Стрий Л.А. Роль и место связи в глобальной экономике // Економіка: Проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. ДНУ. - 2002. - Вип. 146. - С. 80-90
4. Уваров Р.В., Байраківський А.І., Інформаційне суспільство в Україні: проблеми становлення і розвитку // Матеріали 5-ї міжнародної науково-практичної конференції "Достиження в телекомунікаціях за 10 лет независимости Украины". - Одеса. 2001. - С.200-201.

ПОТЕНЦИАЛ ИНФОРМАТИЗАЦИИ ОБЛАСТИ СВЯЗИ В КОНТЕКСТЕ КОНКУРЕНТНОЙ СРЕДЫ

Рассматривается экономическое содержание, функции, виды информации и ее роль в области связи, что представляет собой наиболее специфическую сферу экономической деятельности, а также влияние потенциала связи на обеспечение необходимой информатизации, т.е. к более быстрого анализа, обработки и принятии решений, что приводит к экономическому развитию предприятий и государства в конкурентной среде.

Ключевые слова: потенциал, информация, связь, конкурентная среда.

Summary

Irina Kalina, Nataliya Shulyar

THE POTENTIAL OF INFORMATISATION OF COMMUNICATION IN THE CONTEXT OF COMPETITIVE ENVIRONMENT

The article deals with economic content, functions, types of information and its role in communications, which is the most specific scope economic activity and potential impact of communication on ensuring the necessary informatisation, that is, more rapid analysis, processing and the decisions, leading to economic development of enterprises and state in a competitive environment.

Keywords: capacity, information, communication, competitive environment.